

Леся Литвинчук
д-р психологічних наук, старший науковий співробітник
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України,
м. Київ (Україна)

ТВОРЧА УЯВА ЯК ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВА ОСНОВА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ У ПРОЦЕСІ ПРАЦІ

Вважаємо, що творча уява може є професійно важливою основою розвитку особистості у процесі праці, особливо важливою – для здійснення індивідуальної, відносно самостійної трудової діяльності в напружених чи екстремальних умовах праці.

Саморегуляція, особливо емоційна, забезпечує можливість долати деструктивний вплив екстремальних ситуацій. Без саморозвитку, і не остання роль тут віддається творчій уяві, працівник швидко вичерпує свої можливості у неперервно змінюваних ситуаціях трудової діяльності.

Самоактуалізація, є важливим продуктивним процесом виявлення професійного потенціалу, особистісної, суб'єктної сутності працівника.

Сучасні психологи одностайні в думках про надзвичайне значення уяви в особистісному розвитку працівника. Чітко систематизує функції уяви М. А. Зябліцева. До них відносяться:

- побудова образу кінцевого результату діяльності;
- створення програми поведінки в ситуації невизначеності;
- створення образів-замінників дійсності;
- створення образів за описом об'єктів [2, с. 92].

Цілком погоджуємося з думкою Б. Кубланова, суть якої зводиться до того, що без уяви неможливий був би процес розвитку свідомості людини, неможливо було б навіть сприйняття, тому що для сприйняття необхідне співвідношення відчуттів наявного в пізнавальному досвіді людини уявлення про предмет, який викликає ці відчуття [3, с. 98]. Автор вказує на виключну роль фантазії у розвитку як матеріальної, так і духовної культури, її місію в пізнанні світу, оскільки наукове передбачення за необхідності включає і фантазію, котра стає

рушійною силою до практичного здійснення того, що існує поки лише в фантазіях [3, с. 101].

І хоча в науковій праці, на наш погляд, пальму першості все-таки слід віддати мисленню, мистецтво – це, безперечно, царина уяви. Науковець наводить афоризм К. Федіна: «Уява – бог мистецтва» [3, с. 99].

Суттєва роль уяви не лише у формуванні задуму та його реалізації, але й у передбаченні сприйняття.

У контексті вітчизняного психоаналізу М. В. Вульф підкреслює надзвичайну важливість уяви під час функціонування механізму проєкцій.

Далі автор переконує нас щодо головного значення цього катарсису. Таким чином, уява перетворюється на певний острів, де людина почувається комфортно всупереч будь-яким подіям в навколишньому світі. Саме тут вона «компенсує ті обмеження, втрати, рухи, те почуття власної слабкості й меншовартості, нав'язане їй реальністю, за що вона часто її ненавидить» [1, с. 16]. Отже, до перелічених вище функцій уяви слід додати ще й психотерапевтичну.

Отже, роль уяви в житті людини багатогранна. Адже даний психічний процес залучається як у різноманітні галузі діяльності, так і в конкретний алгоритм виконання певної справи. Подальший науково-технічний прогрес, творчі здобутки неможливі без широкого активного використання резерву уяви в діяльності людини.

Література

1. Вульф М. В. Фантазия и реальность в психике личности. Одесса, 1926. 96 с.
2. Зяблицева М. А. Развитие памяти и воображения. Игры и упражнения. Ростов на Дону: Феникс, 2015. 189 с.
3. Кубланов Б. Гносеологическая природа литературы и искусства. Изд-во Львов-го ин-та, 1958. 214 с.